

ELi Kesk-Aasia strateegia

Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2011. aasta resolutsioon ELi Kesk-Aasiat käsitleva strateegia rakendamise kohta (2011/2008(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eelkõige selle artiklit 21,
- võttes arvesse partnerlus- ja koostöölepinguid ELi ning Usbekistani, Kõrgõzstani, Kasahstani ja Tadžikistani vahel, Euroopa ühenduste ja Türkmenistani vahel sõlmitud kaubandust ja kaubandusküsimusi käsitlevat vahelepingut ning 25. mail 1998. aastal sõlmitud ratifitseerimata kaubandus- ja koostöölepingut ELi ja Türkmenistani vahel,
- võttes arvesse 21.–22. juunil 2007. aastal kokku tulnud Euroopa Ülemkogul vastu võetud ELi strateegiat Kesk-Aasiaga loodava uue partnerluse kohta¹ ning komisjoni ja nõukogu 24. juuni 2008. aasta² ning 28. juuni 2010. aasta³ ühiseid eduaruandeid,
- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Kesk-Aasia kohta, eriti 20. veebruari 2008. aasta resolutsiooni ELi Kesk-Aasia strateegia kohta⁴, 6. mai 2010. aasta⁵ ja 8. juuli 2010. aasta⁶ resolutsiooni olukorra kohta Kõrgõzstanis, 11. novembri 2010. aasta resolutsiooni OSCE tugevdamise ja ELi rolli kohta⁷, 25. novembri 2010. aasta resolutsiooni „Uue Euroopa energiastrateegia 2011–2020 väljatöötamine”⁸, 16. detsembri 2010. aasta resolutsiooni aastaaruande kohta, mis käsitleb inimõigusi maailmas 2009. aastal ja Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas⁹, ning 7. juuli 2011. aasta resolutsiooni demokratiseerimist toetava ELi välispoliitika kohta¹⁰,
- võttes arvesse Euroopa demokraatia ja inimõiguste algatust, mis loodi 2003. aastal eesmärgiga edendada inimõigusi ja toetada karistusreformide läbiviimist, demokraatiat, head valitsemistava, ajakirjandusvabadust, õigusriiki, julgeolekustruktuure (politsei/relvajõud), konfliktide ennetamist, ning sellele järgnenud demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendit (määrus (EÜ) nr 1889/2006)¹¹,
- võttes arvesse alates 2007. aastast kaks korda aastas toimuvaid ELi ja Kesk-Aasia ministrite kohtumisi ning 2008. ja 2009. aastal toimunud ELi ja Kesk-Aasia ministrite

---

¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/EU_CtrlAsia_EN-RU.pdf

² http://eeas.europa.eu/central_asia/docs/progress_report_0609_en.pdf

³ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/10/st08/st08124.en10.pdf>

⁴ ELT C 184E, 6.8.2009, lk 49.

⁵ ELT C 81E, 15.3.2011, lk 80.

⁶ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2010)0283.

⁷ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2010)0399.

⁸ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2010)0441.

⁹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2010)0489.

¹⁰ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2011)0334.

¹¹ ELT L 386, 29.12.2006, lk 1.

konverentse julgeolekuküsimustes,

- võttes arvesse kodukorra artiklit 48,
- võttes arvesse väliskomisjoni raportit ning arengukomisjoni ja rahvusvahelise kaubanduse komisjoni arvamusi (A7-0338/2011),
- A. arvestades, et iga riigi säästev areng eeldab seda, et on tagatud demokraatlike väärtuste ja institutsioonide, õigusriigi, inimõiguste ning põhivabaduste, samuti ka hea valitsemistava ja tugeva kodanikuühiskonna olemasolu;
- B. arvestades, et Kesk-Aasia riikides esineb tõsiseid puudujääke demokraatia, inimõiguste, õigusriigi põhimõtte ja põhivabaduste osas;
- C. arvestades, et ELi ja viie Kesk-Aasia riigi koostöö tugevdamine on mõlema poole strateegilistes huvides, et mitmekesistada ja süvendada poliitilisi, sotsiaalseid ja majandussuhteid ning täielikult ära kasutada partnerluslepingute potentsiaali;
- D. arvestades, et Kesk-Aasial on Euroopa Liidu jaoks kaubanduspotentsiaali ja energiajulgeoleku poolest oluline tähtsus ning et piirkonda on mõjutanud hiljutine ülemaailmne rahandus- ja majanduskriis;
- E. arvestades, et mõnel liikmesriigil on Kesk-Aasia riikidega tugevad kahepoolsed suhted, kes on nende peamised investeringu- ja kaubanduspartnerid, ning arvestades, et ELil on vaja läheneda piirkonnale kooskõlastatult ja sidusalt vältimaks arusaamatusi, topeltmaksustamist ja eelkõige vastuoluliste sõnumite edastamist;
- F. arvestades, et mõned Kesk-Aasia riigid on astunud esimesed sammud pikal demokratiseerumise teel, milles pidevad ja tõsised jõupingutused valitsemistavade ja piirkondliku koostöö alal on vajalikud tingimused veel esinevate puuduste kõrvaldamiseks, mis senini on takistanud neil oma poliitilise, sotsiaalse ja majandusliku arengu potentsiaali täielikku realiseerimist;
- G. arvestades, et VKEd on ettevõtlikkuse ja vabaturu vaimu kehastus ning suur jõud demokraatliku korra kehtestamisel;
- H. arvestades, et vastastikuse usalduse puudumine süvendab loodusvarade jagamisega seotud pingeid, kahjustab piirkondlikku koostööd ning suurendab vastasseisu riski; arvestades, et vee kättesaadavuse probleemid tulenevad siiski pigem veevarude oskamatust haldamisest ja veevarude raiskamisest kui koguselisest vähesusest;
- I. arvestades, et ELil ja Kesk-Aasia riikidel on ühine huvi mitmekesistada eksporditeid ning teha koostööd energia- ja keskkonnasäästlikkuse alal;
- J. arvestades, et mure julgeoleku ja stabiilsuse pärast piirkonnas peaks hõlmama mitte ainult riiklikku julgeolekut, vaid ka elanikkonna julgeolekut, sealhulgas inimõiguste kaitset, elatist, keskkonda ning juurdepääsu avalikele teenustele;

ELi kohustused

1. rõhutab ELi suurt poliitilist ja majanduslikku huvi oma kahe- ja mitmepoolsete suhete tihendamisel Kesk-Aasia riikidega kõigis koostöövaldkondades, näiteks piirkonna

stabiilsus, julgeolek ja säästev areng, kaubandus- ja majandussuhted, energia- ja transpordiühendused, dialoogi tugevdamine selliste ühiste väärtuste teemal nagu demokraatia, inimõiguste austamine ja õigusriik, ühised raskused ja ohud, sealhulgas piirikontroll ning võitlus narkootikumide ja inimkaubandusega;

2. juhib tähelepanu asjaolule, et ELi Kesk-Aasiat käsitlev strateegia määratleb seitse prioriteeti, kuid vahendeid nähakse ette väga vähe; märgib sellega seoses, et ELi abifondid on liiga piiratud, et EL saaks kõiki poliitikavaldkondi mõjutada; soovib tungivalt ELil välja töötada ühine visioon ning oma prioriteete paremini määratleda ja väljendada; märgib, et arengukoostöö Kesk-Aasia riikidega kannab vilja vaid siis, kui need riigid järgivad rahvusvahelisi demokraatia, juhtimise, õigusriigi ja inimõiguste norme; märgib lisaks, et ELi arengukoostööd ei tohi allutada majandus-, energeetika- ja julgeolekuhuvidele;
3. on seisukohal, et EL peab säilitama kõrgetasemelise kaasatuse Kesk-Aasias, suunates oma strateegiaid piirkonna riikide edenemisele; rõhutab, et ELi kaasamise tase ja olemus peavad olema diferentseeritud ja tingimuslikud, sõltudes mõõdetavatest edusammudest demokratiseerumise, inimõiguste, hea valitsemistava, säästva sotsiaalmajandusliku arengu, õigusriigi põhimõtte ja korruptsioonivastase võitluse vallas, pakkudes vajaduse korral abi nende edusammude tugevdamiseks ja järgides ELi naabuspoliitika põhimõtete suunda (s.o „more-for-more” põhimõtte);
4. rõhutab vajadust selgitada ja propageerida ELi arusaama julgeolekust ja stabiilsusest juhiks, kui see erineb vastaspoole arusaamast; rõhutab, et ELil on kohustus olla kriitiline valitsuste suhtes, kes rikuvad oma kodanike põhiõigusi riikliku julgeoleku nimel;
5. on arvamusel, et tulevases ELi Kesk-Aasiat käsitlevas strateegias tuleks võtta õppust Euroopa naabuspoliitika reformimisest, pidades silmas diferentseerimist, inimestevahelisi kontakte ja suurema tähelepanu pööramist demokraatiale ja inimõigustele, ning võtta ühtlasi arvesse laiemat geopoliitilist konteksti;
6. tunnustab ELi eriesindaja pideva töö olulisust Kesk-Aasia riikidega peetava poliitilise dialoogi kõrge taseme kindlustamiseks; tuletab meelde, et tema mandaat näeb ette ka osalemise kohalikus kodanikuühiskonnas ning et seda on vaja ELi nähtavuse suurendamiseks; nõuab, et poliitiline dialoog põhineks Kesk-Aasia riikide OSCE liikmesusest tulenevate kohustuste täitmise hinnangul;
7. on seisukohal, et Kesk-Aasia strateegia läbivaatamisel peab võtma arvesse vajadust toetada selle eesmärgi piisavate rahaliste vahenditega ning luua sobivad jaotusskeemid, mis kajastaksid piirkonna iga riigi tegelikkust; on seisukohal, et isegi rahalisi piiranguid arvestades tuleks keskenduda neile keskpikkadele ja pikkadele kavadele, millel võib olla suurim mõju piirkonna arengule, eriti noortele ja haridusele, tehnilisele abile majandusarengu heaks ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete edendamisele, samuti vee varustuskindlusele ja narkokaubanduse vastasele võitlusele;
8. palub, et komisjon integreeriks nähtavalt või vähemalt viiks vastavusse oma normatiivse, tehnilise ja huvipõhise kava Kesk-Aasia riikide osas; tuletab ka meelde kohustust liikuda arengupoliitika ühtsuse suunas, nagu on sätestatud ELi toimimise lepingu artiklis 208;

9. juhib tähelepanu asjaolule, et strateegia rakendamist saab edendada ühelt poolt ELi sisese koordineerimise tugevdamisega ja teiselt poolt muude rahvusvaheliste toetajate ning piirkondlike sidusrühmade suurema kaasamisega;
10. soovib muuta piirkondlikku lähenemisviisi sujuvamaks suhete kaudu Hiina ja Venemaaga, kes on selle piirkonna suurimad majanduslikud jõud; on arvamusel, et fossiilsete kütuste kasutamise küsimus peaks olema seotud ELi tegevuskavaga Kaukaasia ja Musta mere piirkonnas ning Türgis;
11. kutsub komisjoni üles tegema rangelt vahet nende programmide ja tegevuste, mis on kõlblikud saama toetust arengukoostöö rahastamisvahendist, ning nende programmide vahel, mida rahastatakse muudest rahastamisvahenditest, nagu stabiliseerimisvahend või Euroopa demokraatia ja inimõiguste kaitse algatus, eriti mis puudutab piirihaldust ning võitlust organiseeritud kuritegevusega ning õigusriigi põhimõtete ja inimõiguste kaitse paremat kohaldamist;
12. rõhutab jätkuvat vajadust korrapärase inimõigustealase dialoogi järele kõigi viie riigiga; avaldab kahetsust, et üldine edu on olnud napp ning et mõningatel juhtudel on märgata tagasiminekut; on seisukohal, et inimõigustealase dialoogi olemasolu ei tohiks kasutada ettekäändena teistes valdkondades tekkivate inimõigustega seotud küsimuste väljajätmiseks või edasiste meetmete rakendamisest loobumiseks; nõuab valitsusväliste organisatsioonide ja kodanikuühiskonna osalejate süstemaatilist kaasamist nende dialoogide ettevalmistamisse, et võimaldada hinnangu andmist nende tõhususele ja osapoolte panusele;
13. kordab, et ELi üldise arengupoliitika kontekstis ja püüdlustes saavutada aastatuhande arengueesmärke on oluline mitte jätta tähelepanuta keskmise sissetulekuga riike nagu Kesk-Aasia riigid, kuna arengupoliitika jõupingutustes – eriti arvestades arenguabi kärpeid ülemaailmse finants- ja majanduskriisi tõttu – keskendutakse sageli vähimarenenud riikidele, jättes Kesk-Aasia piirkonna unarusse;
14. on seisukohal, et ressursside piiratus ja piirkonna vajaduste rohkus nõuavad ELilt oma abi ranget sihipärast suunamist prioriteetidele, võttes arvesse ka sügavalt juurdunud korruptsiooni ja ebapiisava haldusliku asjatundlikkuse mõjusid oma abi tõhususele; nõuab kokkulepitud arenguabi stabiilseid tasemeid koos suurema paindlikkusega abi jaotamisel ning toetab rõhuasetust abile, mida antakse Kõrgõzstanile ja Tadžikistanile, kelle vajadused on selles osas kõige suuremad;
15. väljendab siiski kahtlust seoses eelarvetoetuse kasutamisega Kõrgõzstanis ja Tadžikistanis, eriti arvestades sealset laialdast korruptsiooni; kutsub komisjoni üles esitama aruannet eelmainitud riikide eelarvetoetuse kasutamise kohta;
16. toetab igati ELi kohaloleku ja nähtavuse suurendamiseks piirkonnas, pikaajalise koostöö ja ühiskonna kõigi sektorite kaasamiseks, õigusriigi põhimõtete paremaks mõistmiseks ja õigusriigi tekke edendamiseks ning inimõiguste austamiseks täieõiguslike ELi delegatsioonide avamist Kesk-Aasia riikides; on veendunud, et nende delegatsioonide kohalolek annab suure panuse strateegia eesmärkide saavutamisse ja ELi huvide edendamisse piirkonnas; nõuab tungivalt, et nendes delegatsioonidesse võetaks tööle piisaval hulgal välispoliitika ning majandus- ja kaubandusevaldkonna spetsialiste, et saavutada maksimaalseid tulemusi ja anda tõhusat abi;

17. soovib tulevikus TAIEXi, sõpruslinnade ja SIGMA vahendite avamist Kesk-Aasia riikidele, et toetada standardite parandamist ja vajalikke reforme;
18. võtab murelikult teadmiseks raskused, millega EL puutub kokku kontaktide loomisel sõltumatu kodanikuühiskonnaga, et tegeleda probleemidega inimõiguste ja heade valitsemistavade vallas, ja valitsusväliste organisatsioonide jätkuva tagakiusamise selles piirkonnas; nõuab suuremat läbipaistvust ELi ja liikmesriikide arengukoostöö rahaliste vahendite eraldamisel ja nende vastuvõtjate ning ELi delegatsioonide ja liikmesriikide saatkondade osas ning suurimas võimalikus ulatuses tõeliselt sõltumatute valitsusväliste partnerite kaasamist ELi programmitöö rakendamisse, et võimaldada neil tõhusalt osaleda kodanikuühiskonna arendamisel ja tugevdamisel; on seisukohal, et ELi-poolne Kesk-Aasiale suunatud programmide jätkuv edendamine on oluline piiriülene vahend piirkonna riikidevahelise mõistmise ja koostöö toetamiseks;
19. rõhutab vabalt tegutsevate opositsioonierakondade tähtsust piirkonnas ja soovib tungivalt kõigil Kesk-Aasia riikide valitsustel tagada poliitiline vabadus;
20. kiidab heaks regulaarsete piirkondlike ELi – Kesk-Aasia tippkohtumiste korraldamise ning nõuab, et kaalutaks võimalust luua edaspidi ELi – Kesk-Aasia *ad hoc* parlamentaarne foorum olemasolevate parlamentaarsete koostöö komiteede ja Kesk-Aasia riikidega peetavate parlamentidevaheliste kohtumiste raames vahendina tippkohtumiste läbirääkimiste sisu hindamiseks ja neisse panuse andmiseks; rõhutab kahe- ja mitmepoolse parlamentaarsete koostöö olulisust; peab partnerlus- ja koostöölepinguid institutsiooniliseks aluseks tõhusamale parlamendiliikmete vahelisele vahetusele, mis suurendab vastastikust mõistmist ja austust; toetab seetõttu partnerlus- ja koostöölepeid kõigi viie Kesk-Aasia riigiga; rõhutab Euroopa Parlamendi aktiivsema osaluse tähtsust Kesk-Aasia riikidega peetavate partnerluslepingute läbirääkimiste ja olemasolevate lepingute rakendamise jälgimisel;
21. kutsub Euroopa Liitu üles jätkama avaliku sektori reformi toetamist Kesk-Aasia riikides piisava tehnilise ja rahalise abiga, et saavutada kõigis asjaomastes riikides stabiilne, ümberkujundatud ja nüüdisaegsed haldusstruktuurid;

Demokratiseerimine, inimõigused ja õigusriik

22. märgib, et vaatamata mõningatele piirkonnas toimunud positiivsetele põhiseaduslikele või õiguslikele arengutele (jõupingutused surmanuhtluse kaotamiseks, ombudsmani institutsiooni loomine, mõningad kohtumenetluse reformid jne), on üldine olukord inimõiguste ja õigusriigi valdkonnas endiselt murettekitav;
23. toetab OECD 2011. aasta jaanuari Kesk-Aasia konkurentsivõimalusi käsitleva dokumendi järeldusi ning on eriti mures inimõiguste ja tööõiguste olukorra pärast, kodanikuühiskonna puuduliku toetamise pärast Kesk-Aasia riikides, haridussüsteemi, VKEde ja maaomandi reformide pärast ning piirkonna investeerimispoliitika pärast, mis peaks käsitlema kõiki majandusharusid, kuid on praegu keskendunud energeetika- ja kaevandussektorile;
24. nõuab inimõigustealaste dialoogide tugevdamist, et muuta need tõhusamaks ja tulemusele orienteeritumaks; nõuab seoses sellega Euroopa Parlamendi ulatuslikku kaasamist nende dialoogide jälgimisse; nõuab tungivalt, et nõukogu ja Euroopa välisteenistus hindaksid koostöös Euroopa Parlamendiga varasemate dialoogide mõju, et

arvesse võtta piirkonna riikide edusammude võrdlusaluseid inimõiguste ja õigusriigi valdkonnas, ning hinnata ELi abiprojektide mõju selle eesmärgi saavutamisse;

25. mõistab hukka igasuguse piinamise kasutamise ning meedia- ja sõnavabaduse, kogunemis- ja ühinemisvabaduse range piiramise; soovib tungivalt ELil ja selle kõrgel esindajal / komisjoni asepresidendil tuua avalikkuse ette poliitvangide, vangistatud inimõiguste kaitsjate ning ajakirjanike juhtumid ning nõuda vangistatute kohest vabastamist;
26. hindab kõrgelt pikaajalise kohaloleku kaudu demokratiseerimisprotsessile praktilist koostööd pakkuvate poliitiliste sihtasutuste tööd;
27. on arvamusel, et õigusriigi algatus on Kesk-Aasia riikide koostöö oluline osa, ning kiidab heaks ELi ja selle liikmesriikide vahelise eeskujuliku koostöö abiprojektide rakendamisel; märgib, et projektide ja kohaliku kodanikuühiskonna vahel on olnud vähe koostööd ning et tihedamad kontaktid kodanikuühiskonnaga ja kodanikuühiskonna toimijate parem juurdepääs teabele aitaksid parandada sellega seotud tegevuse nähtavust, läbipaistvust ja vastutust kooskõlas ühises eduaruandes esitatud ELi laiemate eesmärkidega Kesk-Aasia strateegia parandamiseks; rõhutab, et õigusriigi platvormi projekt peab sisaldama selgeid eesmarke ja läbipaistvaid hinnanguid selle rakendamisele ning tulemustele, samal ajal vältides survemeetmete tugevdamist julgeolekujõudude poolt; rõhutab, et algatuse nõuetekohane rakendamine peab olema abi ja eelarvelise toetuse eraldamisel üks peamisi kriteeriume;

Haridus, lapsed ja inimestevahelised otsekontaktid

28. rõhutab, et haridus on ühiskonna demokraatliku arengu vundament; nõuab seetõttu tungivalt, et jätkataks pingutusi tasuta ja kõigile kättesaadava riikliku haridussektori, sealhulgas ettevõtluselise hariduse ajakohastamiseks, ning tõhustataks haridusalgatusi eelkõige üliõpilaste ja õpetajate rahvusvaheliste akadeemiliste vahetustega, et toetada stabiilsetel inim- ja tööõigustel põhineva kodanikuühiskonna ülesehitamist kõigis piirkonna riikides; rõhutab, et oluline on toetada ka protsesse, mis tagavad naiste osalemise tööturul ja nende juurdepääsu tööturule;
29. märgib, et ELi tööd hariduse ja inimõiguste valdkonnas tuleks täiendada noortele kui nende ühiskondade kõige haavatavamale rühmale suunatud tegevuste ja programmidega; nõuab seoses sellega ELi toetuse suurendamist piirkonna noortealgatustele ja eriti neile asjakohastele meetmetele, mis võivad vähendada kasvavat radikaliseerumist ja edendada nende riikide noorte seas tolerantsust;
30. kutsub ELi üles jätkama oma toetust inimestevahelistele kontaktidele ja vahetusprogrammidele teaduses, ettevõtluses ja hariduses; märgib sellega seoses puudujääke ELi-Kesk-Aasia haridusalgatuse korraldamisel ja rakendamisel ning nõuab tungivalt, et komisjon tegeleks nendega tihedas koostöös haridusekspertide ja Kesk-Aasia partneritega;
31. rõhutab, et on endiselt mures laste olukorra pärast, eelkõige sunniviisilise laste töö üldise esinemise pärast eri vormides ja eri tasanditel, ja rõhutab, et kõik kõnealuse piirkonna riigid peavad ka tegelikult täitma oma rahvusvahelisi kohustusi, eelkõige ÜRO laste õiguste konventsiooni, ILO vanuse alammäära konventsiooni ja ILO halvimate lapstööjõu kasutamise vormide konventsiooni raames võetud kohustused;

Majanduslik integratsioon ja säästev areng

32. rõhutab, et õigusriik ja majanduslik edu on omavahel seotud; kinnitab oma toetust Kesk-Aasia riikide majanduslikule mitmekesistamisele, jätkusuutlikule energiasektorile ja transpordiühenduste parandamisele Kaspia mere loodusvarade transportimiseks Euroopa turule, et edendada Kesk-Aasia riikide majanduslikku arengut ja sisemajanduse koguprodukti kindlat kasvu; kutsub ELi üles edendama majanduslikult stabiilse keskkonna loomist kindla ja stabiilse õigusraamistiku abil ning võitlema korruptsiooni ja onupojapoliitika vastu, mis on välisinvesteeringute vastu huvi tekitamise seisukohast väga oluline, edendama innovatsiooni ja stimuleerima tõelist eraettevõtlust muu hulgas mikro krediitide andmisega sõltumatute naiste loodud projektidele rahvusvaheliste sotsiaalsete, tööõiguslike ja keskkonnastandardite kohaselt;
33. rõhutab, et Kesk-Aasia riikide valitsused peavad edendama ja toetama VKEde arvu kasvu, mis on asjaomaste riikide arengu jaoks vajalik element, ja rõhutab, et EL peaks omistama sellele suuremat tähtsust Euroopa Investeeringuspanna Kesk-Aasia volituste kohase VKEdele suunatud abi raames ning lõdvendama viisanõudeid, mis kehtivad Kesk-Aasiast pärit reisijatele, kelle eesmärgiks on ettevõtlus ja kõrgharidus, edendades samas tööturu-, keskkonna- ning ettevõtete sotsiaalse vastutuse standardeid; peab vajalikuks Euroopa tööstuse diskrimineerimise tava vältimist ka riigihangete olulistest valdkondades, ja nõuab, et EL edendaks koostööd ELi VKEde ja Kesk-Aasia VKEde vahel;
34. toetab Kesk-Aasia riikide tihedamat integratsiooni maailmamajandusega, eelkõige rahvusvahelise koostöö kaudu ja liitumise teel Maailma Kaubandusorganisatsiooniga; on veendunud, et turumajandusele ja WTOga ühinemisele suunatud struktuurireformid on riikide ja piirkonna majandusarengule ning piirkonna integreerimisele maailmamajandusega väga tähtsad;
35. rõhutab, et rahvusvaheline majanduslik integratsioon ja piirkondlik majanduskoostöö on teineteist täiendavad lähenemisviisid ning neid tuleks seetõttu Kesk-Aasias tegelikult rakendada;
36. on teadlik asjaolust, et Kesk-Aasia riikide piirkondlik integratsioon on nõrk; kutsub komisjoni üles koostama kõigi viie Kesk-Aasia riigi jaoks eraldi diferentseeritud kaubandusstrateegiad vastavalt nende erivajadustele ning soodustama piirkonnasisest integratsiooni;

Energia, vesi ja keskkond

37. toonitab energia ja tooraine, eelkõige haruldaste muldmetallide tarnete mitmekesistamise tähtsust ELi jaoks ning eksporditurgude, tehnoloogia ja oskusteabe tähtsust Kesk-Aasia jaoks; peab äärmiselt oluliseks, et energiaalased koostööprojektid sisaldaksid pikaajalisi tarnelepinguid, mis sisaldavad keskkonnasäästlikkuse ja kaevandustööstuse läbipaistvuse algatuse põhimõtteid; nõuab, et EL edendaks keskkonnasäästlikkuse ja kaevandustööstuse läbipaistvuse algatust ja teisi samalaadseid algatusi kõigis piirkonna riikides, kellel on olulisi kaevandatavaid ressursse;
38. rõhutab suhetes Kesk-Aasia riikidega energia tähtsust, sest see on nendele riikidele oluline tuluallikas ja ELile energiajulgeoleku potentsiaalne allikas;

39. kutsub Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles jätkama energiaprojektide toetamist ning suhtluse arendamist oluliste eesmärkide, nagu Kaspia-ülese trassi nimel; tunneb heameelt kõigi Kesk-Aasia riikide Bakuu algatuses osalemise üle;
40. tõdeb Kasahstani ja Türkmenistaniga tehtava energiakoostöö tähtsust, arvestades selle kasulikkust nii nimetatud riikidele kui ka Euroopa Liidu liikmesriikidele; tunneb seetõttu heameelt gaasi ostmist kindlustavate vastastikuse mõistmise memorandumite allkirjastamise üle Kasahstani ja Türkmenistaniga ning meetmete üle, mida on rakendatud Lõunakoridori arendamiseks eelkõige Nabucco projekti kujul; märgib siiski, et Türkmenistan ei ole veel kaevandustööstuse läbipaistvuse suurendamise algatuse (EITI) liige; rõhutab veel kord, et loodusvaradest saadavad tulud tuleb muuta läbipaistvamaks; seega soovib ELil toetada oma energiapoliitika dialoogi kaudu Türkmenistani EITI liikmesust, et siduda hea valitsemistava põhimõtted ELi energiakavaga;
41. arvestades kasvavaid elektrienergia puudujääke, toonitab piirkondliku sünergia võimalusi ka paljulubavas taastuva energia sektoris; kutsub ELi üles pakkuma selle valdkonna algatustele poliitilist tuge ja tehnilist abi;
42. märgib murega kahjulikku mõju, mida avaldas Kesk-Aasiale ülemaailmne rahanduskriis, ning järjest suurenevat vaesust; on arvamusel, et tee terve sotsiaalse ja poliitilise elu poole on seotud majandusliku jõukusega ning et EL peab käsitlema Kesk-Aasia majanduste arengut olulise osana oma selle piirkonna strateegiast; nõuab toetuse tugevdamist vaesuse leevendamise programmidele ning märgib Euroopa Investeerimispanka investeringute tähtsust;
43. rõhutab mõne liigselt maavaradele tugineva Kesk-Aasia majanduse tasakaalustamatust ja on seisukohal, et mitmekesistamine on piirkonnas keskmises ja pikas perspektiivis üks peamisi eesmärke; märgib sellega seoses Kesk-Aasia investeringute programmi tähtsust ja nõuab selle rakendamist kõigis viies riigis;
44. on arvamusel, et maavaradest saadavate riiklike tulude sidusa ja järjekindla reinvesteerimise tagamine on säästvaks arenguks ning laiaulatuslikuks sotsiaalseks ja majanduslikuks arenguks hädavajalik;
45. on arvamusel, et põllumajandussektori reformid on äärmiselt olulised, eriti mis puudutab toiduainete varustuskindluse saavutamist, tootmise mitmekesistamist, seemnete säästva majandamise tagamist ja puuvillakasvatusest sõltuvuse vähendamist võrreldes teiste kultuuridega; rõhutab nende eesmärkide saavutamiseks ka arenenud tavade ja tehnoloogiate kasutuselevõtu vajadust veemajanduses, vee kaitses ning niisutamises; kutsub Kesk-Aasia valitsusi üles võtma selles lähenemisviisis juhtrolli;
46. juhib tähelepanu asjaolule, et energianappus (nt kütteks ja elektriks) halvendab vaeste elanike olukorda Kesk-Aasia riikides; soovib tungivalt ELil kooskõlas oma kliimamuutustega seotud kohustustega suurendada abi säästva energiapoliitika väljatöötamiseks, sealhulgas energiatõhususe ning taastuvate energiaallikate kasutamise abil;
47. rõhutab, et piirkonna veeprobleemid on peamiseks pingete ja võimalike konfliktide allikaks ja rõhutab piirkondliku lähenemise tähtsust jagatud veeressursi kaitsmisele ja nõuetekohasele majandamisele; märgib eriti, et ülesjõge asetsevate riikide Kõrgõzstani

ja Tadžikistani hüdroelektrienergia ning veevarude projektid on suurendanud piirkondlikke lisapingeid Kesk-Aasia allavoolu asetsevate riikidega; seetõttu kutsub üles piirkonna neid riike, kes seda veel teinud ei ole, kauem viivitamata allkirjastama ning ratifitseerima Espoo ning Århusi konventsioonid ning toetama kohalike osalejate kaasamist otsustusprotsessi;

48. tõstab esile vajaduse luua usaldusväärne ning tõhus alaline raamistik, kus allavoolu ja ülesvoolu paiknevad riigid saaksid koos arutleda ja otsuseid vastu võtta meetmete osas, mis aitaksid tegeleda ja lahendada piirkonna veeprobleemidega;
49. tunneb heameelt Euroopa arengupankade suurema kaasamise üle piirkonnas ning eriti Euroopa Investeeringupanga keskkonna ja vee teemadele keskenduva Kesk-Aasia mandaadi pikendamise üle; nõuab tungivalt, et arengupangad järgiksid EBRD poolt kehtestatud põhimõtteid, hoidudes riigile kuuluvate ettevõtete toetamisest riikides, kus süstemaatiliselt rikutakse inimõigusi;
50. arvestades vee nappust selles piirkonnas, nõuab, et EL suurendaks abi veemajanduse valdkonnas ELi keskkonna- ja veelagatuse raames ning uuriks täiendavaid võimalusi päikese- ja tuuleenergia kasutamiseks, mis võiks aidata väikeses mastaabis maakogukondi ja oleks üks võimalus vähendada energianappust ülesjõge asetsevates riikides; peab kahetsusväärseks, et seni on ELi veehalduse projekt suuresti keskendunud veekvaliteedile, mis on oluline, aga Kesk-Aasia olukorda arvestades vähem asjakohane kui veevarude jagamine ja jaotus;
51. on seisukohal, et ELi asjatundlikkus riikidevaheliste veevarude majandamises ning praegune osalemine kahepoolses koostöös, mille eesmärk on luua integreeritud veevarude majandamise kava ja mitmepoolne koostöö piirkondlikus veevarude juhtimise projektis ning Araali mere rahvusvahelises fondis, annavad ELile võimaluse määratlada end vahendaja ja abistajana veevarude jagamises allavoolu ja ülesvoolu riikide vahel (kaasa arvatud Põhja-Afganistan) ning edendada sellise säästliku veemajandamise koostöösüsteemi loomist, mis põhineks lepingu tasemel rahvusvahelisel õigusel, sest vaatamata asjaomaste riikide palvetele, ei ole ükski teine rahvusvaheline osaleja soovinud või suutnud seda rolli täita;

Julgeolek/piirihaldus

52. tunneb heameelt käimasoleva Kesk-Aasia tuumarelvavaba tsooni rakendamise üle viie Kesk-Aasia vabariigi poolt; on seisukohal, et leping, mis sisaldab siduvat kohustust tuumarelvadest loobumiseks, mille on võtnud riigid, kes hoidsid varem oma territooriumil tuumarelvi ja kellel on tuumarelvadega naabrid, on oluline panus tuumarelvadevaba maailma nimel tehtavatesse pingutustesse ning võimas eeskuju tuumarelvade leviku tõkestamise alasest koostööst;
53. tõdeb, et põhiõigustest ja võimalustest ilmajätmine, mis tuleneb demokraatia ja õigusriigi puudumisest, võib tuua kaasa ebakindluse olukordi;
54. kinnitab veel kord oma toetust tegevustele, mille eesmärk on edendada piirkondlikku koostööd, mis on peamine võimalus tegeleda mitmete piiriülese julgeoleku, ressursihalduse, etniliste, keskkonna- ja arenguprobleemidega ning terrorismivastase võitluse ja vägivaldse religioosse äärmuslusega asjassepuutuvates riikides; toetab BOMCA piirikontrolli ja CADAPi narkootikumidevastast tegevuskava;

55. rõhutab, et programme BOMCA (piirikontroll) ja CADAP (narkootikumidega kauplemise vastaseks võitluseks) ei rahastata stabiliseerimisvahenditest, vaid arengukoostöö rahastamisvahendist; juhib tähelepanu sellele, et kuna stabiliseerimisvahendid on suunatud lühiajalise kriisi korral paindlikuks reageerimiseks, siis oleks otstarbekas pikaajaliste regioonidevaheliste eesmärkide saavutamiseks viia eelmainitud programmid üle stabiliseerimisvahendite alla;
56. rõhutab, et piirkondlik julgeolek on nii ELi kui ka teiste piirkonnas tegutsevate osapoolte, nimelt Venemaa Föderatsiooni, Hiina ja Ameerika Ühendriikide huvides, kes kõik tunnevad muret ebastabiilsuse ja radikaliseerumise suurenemise pärast piirkonnas ning lekkivate piiride pärast Afganistaniga ja seonduva narkokaubandusega;
57. võtab teadmiseks Kasahstani liitumise Venemaa ja Valgevene tolliliiduga ning loodab, et selle liidu arendamine ei loo takistusi piirkondlikule koostööle ega kahjusta kahepoolsete suhete arendamist ELiga;
58. rõhutab, et Afganistani struktuurne kaasamine sektoraalsesse koostöösse, eriti seoses julgeoleku ja piirikontrolliga, inimeste julgeoleku ja veemajandusega on piirkonnas stabiilsuse ja julgeoleku tagamiseks hädavajalik; nõuab piiriülese koostöö tugevdamist Afganistaniga ja rõhutab sidususe vajadust ELi Afganistanile lähenemise ja Kesk-Aasia strateegia vahel, eriti seoses transpordi-, energia-, kaubandus- ja arengumeetmete ning programmidega;
59. kutsub ELi üles koondama oma abi narko- ja inimkaubandusevastasesse võitlusse, mis on peamised ebastabiilsuse allikad Kesk-Aasias ja mille vastu saab ELi meetmetega võidelda; märgib murega selle probleemi arengut kogu piirkonnas ja nõuab ELilt ettepanekuid piiriüleste jõupingutuste kohta ja nende edendamist; toetab Kesk-Aasia narkokuritegevusevastaste foorumite korraldamist;
60. väljendab muret fundamentalistlike vaadete ja liikumiste leviku kahepidise probleemi pärast ühest küljest Afganistanist ülekanduva mõjuna, aga ka reaktsioonina piirkonna valitsuste problemaatilisele tegevusele inimõiguste ja demokraatia vallas; märgib, et terrorismivastane võitlus on oluline osa ELi Kesk-Aasia strateegiast;
61. nõuab Kesk-Aasia riikide julgeolekusektori reformi toetamise lisamist Kesk-Aasia liidritega peetavate kohtumiste poliitilisse päevakavva ja nõuab tungivalt, et uuritaks, milliseid julgeolekusektori reformi valdkondi saaks piirkonnas õigusriigi põhimõtte ja piirikontrolli valdkondades juba tehtava töö kõrval toetada;
62. rõhutab OSCE ja ÜRO missioonide asjaomaste riikide territooriumidel vaba tegutsemise vajadust, kuna need organisatsioonid on julgeolekusektori reformis väga vajaliku abi andmisel hädavajalikud;

Riigispetsiifilised teemad

63. rõhutab, et järgmistes riigispetsiifilistes osades on loetletud paljud olulised kiireloomulised teemad, kuid eesmärgiks ei ole seatud põhjalikku analüüsi iga riigi kohta;

Kasahstan

64. kutsub üles Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat jätkama Kasahstani ametiasutuste survestamist, et nad täidaksid täielikult oma 2010. aastal OSCE eesistumise eel antud lubadused suurendada valimis- ja meediavabadust, mis on kooskõlas OSCE liikmesriikide peamiste kohustustega ning Kasahstani valitsuse 2009. aastal vastu võetud riikliku inimõiguste kavaga;
65. kutsub Kasahstani ametiasutusi täitma oma rahvusvahelisi, sh OSCE humanitaarmõõtme raames võetud kohustusi ja antud lubadusi;
66. tunneb heameelt Kasahstani püüdluste üle tihendada ja parandada suhteid ELiga ning ELi ja Kasahstani vahelise uue, tõhustatud partnerlus- ja koostöölepingu läbirääkimiste alustamise üle ning rõhutab, et majanduskoostöö peab käima käsikäes poliitilise koostööga ning põhinema poliitilisel tahtel rakendada ja hoida ühiseid väärtusi; ootab käesolevas kontekstis konkreetseid edusamme sõnavabaduse, ühinemis- ja kogunemisvabaduse valdkonnas ja valimisprotsessi läbiviimise parandamist tulevastel 2012. aasta seadusandliku võimu valimistel;
67. avaldab kahetsust hiljutise vanglate järelevalve ülemineku pärast justiitsministeeriumilt siseministeeriumile ja palub Kasahstani valitsusel tugevdada jõupingutusi piinamise ning ebainimliku, jõhkra ja alandava kohtlemise ärahoidmiseks ja heastamiseks;
68. julgustab Kasahstani tõestama oma uuendatud pühendumist kaevandustööstuse läbipaistvuse algatusele (EITI), kõrvaldades kõik selle eduka rakendamise ees seisvad seaduslikud ja regulatiivsed takistused;

Kõrgõzstan

69. kiidab Kõrgõzstani püüdluste eest viia läbi demokraatlikke reforme ning liikuda tõelise mitmeparteilise süsteemi suunas; loodab, et saavutatakse edasisi edusamme käesoleval aastal toimuvate presidendivalimiste läbiviimises; juhib tähelepanu sellele, et on vaja püsivaid jõupingutusi täielikult toimiva demokraatia saavutamiseks, ja märkides, et Kõrgõzstan on üks ELi demokraatia toetamise pilootriike, palub seetõttu Euroopa Liidul abistada Kõrgõzstani ametivõime institutsioonide ülesehitamises, demokraatlike tavade tugevdamises ja korruptsioonivastases võitluses ning organiseeritud kuritegevuse Kõrgõzstani juhtimisse imbumise takistamises;
70. tunneb heameelt Kõrgõzstani valitsuse otsuse üle luua erikomisjon, mis rakendab ja teostab järelevalvet rahvusvahelise sõltumatu komisjoni soovitude üle seoses sündmustega Lõuna-Kõrgõzstanis 2010. aasta juunis, ja kutsub üles Kõrgõzstani ametivõime võtma vastu meetmeid, mis kaotaksid rahvustevahelised pinged, vähendaksid etnilist natsionalismi ja stabiliseeriks olukorda ning edendaksid kultuuridevahelist dialoogi ning austust vähemuste õiguste vastu ja võitleksid kõigi diskrimineerimise vormide vastu; muu hulgas tegeliku justiits- ja politseireformi läbiviimise kui inimõiguste rikkumise, näiteks piinamise ja teiste politseipoolsete kuritarvituste vältimise eelduse kaudu; kutsub ELi üles looma ja rakendama ELi abiprogramme koostöös Kõrgõzstani ametivõimudega ning valitsusväliste organisatsioonidega eesmärgiga ennetada konflikte, lepitada ning vältida karistamatust;

Tadžikistan

71. väljendab muret ELi arenguabi ebatõhususe üle, mis tuleneb korruptsiooni kõrgest

tasemest, organiseeritud kuritegevuse mõjust valitsemisele ning kohutavatest majanduslikest ja sotsiaalsetest tingimustest põhjustatud piirkondlikust killustatusest; nõuab seetõttu alternatiivset lahendust, mis põhineks inimeste julgeoleku saavutamisel alternatiivsete abikanalite kaudu;

72. väljendab muret teadete pärast kinnipidamise ajal toime pandud piinamiste kohta ning kodanikuühiskonna järelevalvajate jätkuva kinnipidamiskohtadele ligipääsu puudumise pärast; nõuab, et Rahvusvahelisele Punase Risti Komiteele ja rahvusvahelistele järelevalveasutustele antaks juurdepääs karistusasutustele, et suurendada läbipaistvust ja järelevalvet;
73. soovib Tadžikistani valitsusel seoses sellega seada eesmärgiks edu saavutamine eespool nimetatud valdkondades, võimaldades olulist ja püsivat tõusu riigi läbipaistvuse ja valitsemistava reitingutes ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide poolt koostatavate oluliste indeksite osas; nõuab ELi riiklike struktuuride kaudu antava abi ranget tingimuslikkust;
74. kutsub ELi üles edendama ja abistama teostatavusuuringute, tehnilise oskusteabe ning, kus vajalik, asjakohaste EIP laenude abil jõgedel paiknevate väiksemahuliste hüdroelektrijaamade ja alternatiivsete taastuvenergia projektide arendust;

Türkmenistan

75. tunneb heameelt majandus-, sotsiaal- ja haridusvaldkonnas vastu võetud õigusaktide üle, kuid rõhutab, et järgnema peavad põhjalikud rakendusmeetmed; soovib seetõttu tungivalt nõukogul ja Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal julgustada Türkmenistani ametivõime uusi õigusakte täielikult rakendama ning kaasata aktiivsemalt rahvusvahelisi ja piirkondlikke organisatsioone;
76. palub Euroopa Parlamendi 2008. aastal seatud vahelepingu sõlmimise suunas liikumise tingimuste täielikku täitmist, eelkõige Rahvusvahelise Punase Risti Komitee vaba ja piiranguteta juurdepääsu, kõikide poliitvangide ja meelsusvangide vabastamise, kõikide valitsuse seatud reisipiirangute tühistamise ning riigis valitsusväliste organisatsioonide tegutsemise võimaldamise osas; on seisukohal, et selleks, et Türkmenistan oleks kooskõlas enda poolt ratifitseeritud rahvusvaheliste standarditega, peavad need tingimused olema täidetud;
77. on eriti mures selle pärast, et praegused ametivõimud on süstemaatiliselt rakendanud kõigi opositsiooni vormide, sõltumatute valitsusväliste organisatsioonide ja inimõiguste aktivistide suhtes repressiivset poliitikat; peab ülimalt kahetsusväärseks, et Türkmenistanis on dialoog kodanikuühiskonnaga osutunud võimatuks;

Usbekistan

78. võtab teadmiseks nõukogu 2009. aasta oktoobri järeldused, millega lõpetati kõik Usbekistanile kehtestatud sanktsioonid ning kinnitati ELi tahet tugevdada igakülgeid suhteid Usbekistaniga; tuletab meelde, et kaasatuse tase sõltub Usbekistani edusammudest inimõiguste, demokratiseerimise ning õigusriigi valdkonnas ja uimastitega kaubitsemise vastases võitluses, ning ootab, et Euroopa välisteenistus ja nõukogu arendaksid välja ELi kriitilise, tingimusliku ja sidusa Usbekistani kaasamise poliitika;

79. kordab oma muret sunniviisilise lapstööjõu jätkuva kasutamise teadete üle eelkõige põllumajanduses; märgib, et ILO, töötajate esindajad, tööandjad ja valitsusvälised organisatsioonid on mures jätkuva riiklikult sanktsioneeritud sunniviisilise lapstööjõu kasutamise pärast Usbekistani puuvillatööstuses; nõuab, et Usbekistani ametiasutused teeksid koostööd ILOga ja annaksid viimasele takistamatu juurdepääsu puuvillakorjamise jälgimiseks kohapeal ning töötaksid välja tõhusa poliitika sunniviisilise lapstööjõu kasutamise püsivaks lõpetamiseks, viiksid selle ellu ja teeksid selle üle järelevalvet; kutsub Euroopa Liitu Usbekistani valitsust selles vallas tehtavates jõupingutustes toetama;

80. on ärevuses Usbekistani ametivõimude hiljutise otsuse pärast sulgeda Taškendis Human Rights Watchi kontor, tuletab neile meelde nende kohustusi OSCE ees ning kutsub ametivõime üles lubama riiklike ja rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide takistamatut juurdepääsu ja tegutsemist kogu riigis;

o
o o

81. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile, Euroopa välisteenistusele, Euroopa Kesk-Aasia eriesindajale ning Kasahstani, Kõrgõzstani, Tadžikistani, Türkmenistani ja Usbekistani valitsustele ja parlamentidele.